

REGISTERBLAD

Namn: Lars Hjelm

Datum: 2006-04-04

Område av riksintresse för naturvård i Uppsala län

Områdesnummer: NRO 03 032

Områdesnamn: VÄLLENOMRÅDET

Kommun: Uppsala och Östhammar

Kartblad: 12 I SO

Area: ca 11 000 ha, varav ca 6 000 ha land och 5 000 ha vatten

Naturgeografisk region: 26 Skogslandskapet omedelbart söder om norrlandsgränsen

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Sprickdalslandskap.

Riksvärde

Myrkomplex	Topogent kärr, svagt välvd mosse, sumpskog,	Flora, fauna
Skogslandskap	Barrskog, löv-barr-blandskog, ädellövskog, naturskog	Flora, fauna
Sjö	Vassar, mad vid sjö, sankäng	Flora, fauna

Värdeomdöme: Området uppvisar ett mycket omväxlande landskap med skogar, våtmarker, sjöar och gammal bruksmiljö. Det har en sällsynt varierad och rik skogsmiljö med örtrika granskogar, hållmarkstallskogar och lövrika lundområden. Inslaget av ädellövträd är påfallande stort liksom förekomsten av hotade växter och fåglar. Den varierade hydrotopografin med orörda myrmarker och sumpskogar är av stort värde liksom naturskogspartierna. Den vetenskapliga dokumentationen är relativt god. Blåbärs mossen och andra myrar kring Pansarudden utgör ett värdefullt myrkomplex i denna region. Området är också av stort rekreativt värde.

Huvudkriterier:

- B Väsentligen opåverkat naturområde
- C Område med sällsynta naturtyper, hotade arter
- D Område med mycket rik flora och fauna

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, orördhet, kontinuitet, särprägel, betydelse för flora/fauna

Förutsättningar för bevarande: Restriktivt skogsbruk, vissa områden undantas helt från skogsbruk. Inga dikningar genomförs i området. Skogsbruket bör bedrivas så att den omväxlande hydrologin och blandskogsvegetation behålls. Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör inte utföras.

Säkerställande: Vissa delar är Natura 2000 och naturreservat: Pansarudden, Ola skifte, Skräddarmossen, Ekdalen, Ekbäcken, Mässmyrfallet, Dammen, Hästhagen och Björnsundet. Klass I i Länsstyrelsens naturvårdsprogram. Strandskydd.

Områdets huvuddrag: Området sträcker sig från Skräddarmossen i norr till och med bruken Bennebol och Vällnora i söder och utgörs av sjön Vällen med omgivande skogs – och myrmarker. Terrängen är småkuperad och mestadels stor- och rikblockig. Skogsmarkerna är mestadels frodiga och domineras av grandominerad barrblandskog med inslag av hållmarkstallskog och lövdominerade, delvis ädellövrika, lundpartier, särskilt vid de strandnära partierna av sjön Vällen och Norrsjön. I rikblockiga lövskogspartier dominerar lind. Granskogen har på sina håll karaktär av örtrik ängsgranskog. Stora områden är av naturskogskaraktär. Skogarnas omväxlande karaktär bidrar till att de hyser en rik flora och fauna med flera sårbara och hotade arter. På några ställen, särskilt nordost om Vällen, mittemot Vällsätter, är moränen mycket stor – och rikblockig. Här växer en linddominerad blandskog och de ovanliga lundgräsen skogskorn, skogssvingel och strävlost.

Området har en mycket omväxlande hydrologi med orörda myrkomplex, sumpskog, fuktstråk, bäckar och rikkärr. De talrika och relativt små våtmarkerna utgörs av öppna och trädklädda topogena kärr, mosaikblandmyrar, svagt välvda mossar och sumpskog. Några av kärrarna har rikkärrvegetation, men i övrigt har myrarna en fattig vegetation. Förekomsten av skglupar ger en intressant hydrologi och ett värdefullt växt – och djurliv. Glupar är sänkor med stor vattenståndsvariation, som saknar ytavlopp, men långsamt dräneras via en genomsläpplig jordart. Av de större våtmarkerna med skyddsvärda omgivande marker bör nämnas Skräddarmossen, Lindbolsmyren, Långbromossen, Blåbärsmyren och dräneringssystemet väster om gården Husby. Vegetationen är mycket varierad och ofta påfallande rik. I Skräddarmossen finns bl a kärrknipprot, brudsporre, ängsnycklar och skogsnycklar. Lindbolsmyren är ett extremrikkärr med bl a kärrknipprot, trindstarr, myskgräs och älvväxning samt brunmossorna praktmossa, spjutmossa och kärrstjämnmossa. Blåbärsmyren och andra myrar kring Pansarudden är till övervägande del en mosaik av myrar och barnaturskogar.

Sjön Vällen är en av Upplands största sjöar. Den är långsmal, ca 1,5 mil lång och 200 – 1400 m bred. Den ligger i en av de många nord – sydliga berggrundssprickorna i dessa trakter. Sjön kantas till största delen av skogklädda moränmarker, flerstädes rikblockiga. Sjön är både sänkt och reglerad, främst genom Bysjön – Vällens sänkningsföretag av år 1955. Tröskeln har sänkts ca 0,75 m. Sjön är endast på några ställen mer än ett par meter djup. Större delen av stränderna kantas av vassar. Sänkningen har påtagligt ökat omfattningen av dessa. En del små vikar är helt igenvuxna. I sjöns mellersta och norra delar finns dock några vassfattiga och vassfria partier, bl a några hållmarksstränder. Sjöns vatten är ganska humusfärgat, men för en moränomgiven sjö också ganska näringsrikt.

Ålderdomlig bruksmiljö finns kring Vällnora- och Bennebols bruk.

Anmärkningar: Delar av området har under senare tid slutavverkats.

Referenser:

- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1977: Naturvårdsinventering av Uppsala län. Östhammars kommun, Östhammarsdelen. 1977:2.
- Länsstyrelsen i Uppsala län och Uppsala läns landsting, 1982: Vägvisare till naturen i Uppsala län. Länsstyrelsen i Uppsala län, 1986: Inventering av våtmarker i Uppsala län. 1986:1.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. Medd. 1987:2.
- Naturvårdsverket, 1982: Urskogar. Inventering av urskogsartade områden i Sverige. 2. SNV PM: 1508
- Naturvårdsverket, 1994: Myrskyddsplan för Sverige.
- Ingmar, T. & Bergmark, A. & Sandberg, G. 1968: Översiktlig naturvårdsinventering av Uppsalatrakten.
- Per- Magnus Nilsson, 1975: Naturinventering av Bennebols naturreservat.
- Eriksson, P. 1997. *Ekologisk landskapsplanering i Vällenområdet*. Upplandsstiftelsen, rapport 5.
- Stockholms ornitologiska förening och Upplands ornitologiska förening, 1999: Fågellokalerna i Uppland och Stockholms län.